

однаковому трактуванню з приводу визначення суб'єкта даного виду злочинів.

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Конвенція про права дитини. Прийнята 44-ю сесією Генеральної Асамблеї ООН 20 листопада 1990 р. Дата підписання Україною: 21 лютого 1990 р. Дата ратифікації: 27 лютого 1991 р. / База даних «Нормативна база України».

3. Кримінальний кодекс України: науково-практичний коментар / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, С. Б. Гавриш та ін.; за заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2003. – 1196 с.

УДК 343.542

Горпинюк О. П., к.ю.н., доцент,
Львівський державний університет
внутрішніх справ, м. Львів, Україна

ДО ПИТАННЯ ПРО ВДОСКОНАЛЕННЯ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА СУТЕНЕРСТВО АБО ВТЯГНЕННЯ ОСОБИ В ЗАНЯТТЯ ПРОСТИТУЦІЄЮ

З-поміж усіх складів злочинів проти моральності, значну увагу серед науково-практичних працівників привертає склад злочину, передбачений ст. 303 КК України: сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією. Такий інтерес викликаний не лише значною поширеністю вказаного посягання, високим ступенем суспільної небезпеки, але й труднощами у кримінально-правовій кваліфікації. Не в останню чергу помилки при кваліфікації злочинного діяння, передбаченого ст. 303 КК України, викликані недосконалою законодавчою регламентацією аналізованого посягання.

Зокрема, уважне вивчення диспозиції ст. 303 КК України дозволяє виявити певні неточності. Так, слід зауважити, що назва статті «Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією» не відповідає її змісту, а саме не охоплює ще однієї дії – примушування до зайняття проституцією, що визначено у диспозиції цієї статті. Крім того, примушування до зайняття проституцією, на відміну від втягнення в зайняття проституцією, завжди поєднується із застосуванням насильства чи погрозою його застосування, а тому вказівка окремо на такий спосіб, який стосується й примушування у диспозиції ч. 1 ст. 303 КК України, поряд з обманом, шантажем чи уразливим станом особи, видається зайвою. Як слушно зазначає О. М. Храмцов, у більшості кримінально-

правових норм, у яких примушування є способом вчинення злочину, під ним розуміється застосування до потерпілого погроз або фізичного насильства для впливу на потерпілого з метою змусити вчинити його певні дії або відмовитись від вчинення певних дій. Тому поняття «втягнення» є більш широким, ніж «примушування». Останнє є лише одним зі способів втягнення [1, с. 164]. Про те, що примушування зазвичай носить насильницький характер, і є одним із способів втягнення, наголошується в судових роз'ясненнях [2]. Видається, що більший ступінь суспільної небезпеки примушування, порівняно з втягненням, має бути відображено у диспозиції ст. 303 КК України.

Інші недоліки, пов'язані із розмежуванням складів злочинів. Зокрема, виникають труднощі також при розмежуванні сутенерства або втягнення особи в заняття проституцією від звідництва для розпусти, відповідальність за яке передбачено іншою статтею 302 КК України. У цьому можна переконатися, проаналізувавши визначення сутенерства та звідництва для розпусти. У примітці до ст. 303 КК України визначено, що під сутенерством у цій статті слід розуміти дії особи по забезпеченню заняття проституцією іншою особою. Варто зазначити, що у попередній редакції ст. 303 КК України, під сутенерством законодавець визначав створення, керівництво або участь в організованій групі, що забезпечує діяльність із надання сексуальних послуг особами чоловічої та жіночої статі з метою отримання прибутків.

Своєю чергою, звідництво для розпусти – це своєрідне посередництво для розпусти, що полягає в сприянні добровільному сексуальному спілкуванню незнайомим між собою особам [3, с. 309]. Воно полягає у підшукуванні учасників розпусних дій, знайомстві, організації зустрічей осіб, які погоджуються займатися розпустою, схилянні до неї тощо. Видається, що законодавче визначення поняття сутенерство є надто загальним, і під нього підпадають такі діяння як звідництво для розпусти.

У юридичній літературі також наголошують на відповідних проблемах розмежування аналізованих складів злочинів. Один із підходів, які пропонують – згадати правило кваліфікації конкуренції частини та цілого і при наявності конкуренції застосовувати ціле – тобто ст. 303 КК. Тому, якщо йдеться про вплив на свідомість жінки, шляхом умовляння, розпалювання низьких спонукань, переконування в доцільності, вигідності певної поведінки тощо з метою її залучення в проституцію, діяння слід кваліфікувати за ст. 303 КК (сутенерство); якщо воно здійснюється з метою організації групових сексуальних дій, безладних статевих стосунків поза межами проституції – за ст. 302 КК [4, с. 715] (звідництво для розпусти). Л. С. Кучанська пропонує пов'язати сутенерство із звідництвом для розпусти, яке повторно вчинюється з метою наживи та викласти ч. 2 ст. 302 КК у такій редакції: ті самі дії, вчинені з метою наживи або організованою групою, - караються

Своєю чергою ст. 302 КК пропонує доповнити частиною четвертою наступного змісту: Сутенерство, тобто звідництво для розпусти, вчинене з метою наживи повторно. Вказівку на сутенерство у ч. 1 ст. 303 КК та примітку 1 до цієї статті з тексту КК України пропонує виключити. Авторка вважає, що такий підхід не позбавляє можливості доповнення сутенерства й іншими формами об'єктивної сторони [5, с. 16]. На думку інших правників, відповідне дублювання відповідальності є недоречним. Тому пропонується з ч. 2 ст. 302 КК виключити таку кваліфікуючу ознаку, як звідництво з метою наживи, оскільки у такому випадку, воно співпадає із сутенерством. А. А. Небитов пропонує виділити одну статтю з назвою «сутенерство», а формами об'єктивної сторони відповідного злочину вважати: забезпечення заняття проституцією, втягнення та примушування до заняття проституцією [6, с. 47].

Широке коло діянь, що можуть охоплюватися сутенерством, викликає запитання про доцільність у ст. 303 КК України, вказувати поряд з сутенерством, ще й таких діянь як втягнення і примушування до заняття проституцією. Адже як слушно відзначається у літературі, що особи, які займаються сутенерством, зазвичай самі примушують чи втягують до заняття проституцією. Тобто примушування або втягнення до заняття проституцією та сутенерство це взаємопов'язана діяльність одних і тих же осіб. Крім того, сутенери з метою забезпечення тривалої злочинної діяльності, а також розширення бізнесу систематично втягують або примушують до заняття проституцією нових осіб [6, с. 47]. Зважаючи на викладене та думки правників, які наводяться у юридичній літературі, вважаємо слушною пропозицію встановити кримінальну відповідальність за сутенерство в одній окремій статті. Формами об'єктивної сторони сутенерства слід визначити вчинення таких діянь, як звідництво для розпусти, втягнення у заняття проституцією, примушування до вчинення таких дій, інші діяння по забезпеченню зайняття проституцією. Причому сутенерство з метою наживи або з корисливих мотивів, а також сутенерство, поєднане з примушуванням до зайняття проституцією, свідчать про вищий ступінь суспільної небезпеки діяння, тому відповідні діяння слід передбачити як кваліфікуючі ознаки цього посягання.

Література

1. Храмцов О. М. Кримінально-правова характеристика примусу та примушування / О. М. Храмцов // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2008. – Вип. 40. – С. 156-165.

2. Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність: постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2004 № 2 / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

3. Кримінальне право України. Особлива частина / М. І. Бажанов,

В. В. Сташис, І. О. Зінченко та ін.; за ред. проф. М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – Київ-Харків: Юрінком-Інтер – Право, 2001. – 496 с.

4. Кримінальне право: навч. посіб. / О. О. Дудоров, М. І. Хавронюк; за заг. ред. М. І. Хавронюка. – К.: Ваіте, 2014. – 944 с.

5. Кучанська Л. С. Поняття та система злочинів проти моральності у кримінальному праві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Л. С. Кучанська; Акад. адвокатури України. – К., 2007. – 20 с.

6. Небитов А. А. Сутенерство або втягнення особи в зайняття проституцією: аналіз складу злочину / А. А. Небитов // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2014. – № 2. – С. 41-50.

УДК 343.8 (043.2)

Денисова Т. А., д.ю.н., професор,
Академія Державної пенітенціарної служби,
м. Чернігів, Україна

КРИМІНАЛЬНЕ ПОКАРАННЯ: ВЧИТИСЯ УНИКАТИ ПОМИЛОК

Проблеми інституту покарання привертають до себе постійну й пильну увагу не тільки фахівців, але й широкого загалу. Особливо це стосується проблем повернення до суспільного життя осіб, які відбували покарання в місцях позбавлення волі та запобігання рецидивній злочинності. Адже кримінальне покарання, як особлива форма державного примусу, впливає не тільки на особу засудженого та його найближче оточення, а й охоплює широкі верстви населення і здійснює вплив на певні соціальні процеси, що відбуваються у суспільстві.

Нині цивілізований світ прагне до гуманізації і ці проблеми не оминають Україну. Проте, в пошуках шляхів щодо гуманізації кримінальної відповідальності та покарання іноді законодавець припускається помилок, що призводить до неузгодженостей, спотворення суті кримінального закону, його невизначеності, складностей в реалізації тощо. Оцінити «збитки» від прийняття та реалізації таких законів можливо лише протягом певного часу. Саме тому, задля уникнення помилок у майбутньому, варто аналізувати вже діючі закони.

У якості приклада доцільно провести стислий аналіз змін до Особливої частини Кримінального кодексу України (далі – КК), які були внесені відповідно до Закону України від 15 квітня 2008 р. «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо гуманізації кримінальної відповідальності» (далі – Закон), щоби зрозуміти, що більша частина змін не стосувалася гуманізації, хоча це було задекларовано у назві. З урахуванням обсягу тез, для порівняння варто звертатися безпосередньо до тексту Закону. Так, у п. 21 доповнення п. 3 (умисне вбивство заручника) ч. 2 ст. 115 КК словами «або викраденої